

Stockholm 20 juni 2018

Remissvar: Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen (Ds 2018:17)

Socialdepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. (S2018/O3106/FS)

Regeringen vill ersätta den nuvarande lag (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall, med två nya lagar: en lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorgan och en lag om ändring av det kön som står i folkbokföringen. Den nya lagstiftningen innebär att ändring i folkbokföringen skiljs från medicinsk vård och behandling. Akademikerförbundet SSR har fått båda beredningsunderlagen och avser kommentera dem båda.

Förslaget till ny lag innebär att den som upplever att det kön som är registrerat i folkbokföringen inte överensstämmer med sin egen könsidentitet ska ha rätt att ändra det registrerade könet.

Promemorians förslag i korthet

Regeringen har aviserat att lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall (könstillhörighetslagen) ska ersättas av två nya lagar.

Ställningstagandet innebär att de administrativa åtgärderna i folkbokföringen och de medicinska delarna av processen att ändra en persons könstillhörighet ska separeras från varandra samt att ändringen av en persons kön som framgår av folkbokföringen ska utgå från den enskildes rätt att definiera sin könstillhörighet och regleras i en ny lag.

Beredningsunderlaget är ett förslag till en ny lag som ersätter könstillhörighetslagen i de delar som rör ändringen av det kön som framgår av folkbokföringen. I underlaget redogörs för vilka förutsättningar en person ska ha möjlighet att ändra det kön som framgår av folkbokföringen genom individens personnummer eller samordningsnummer. Därtill presenteras en konsekvensbeskrivning av förslagen, samt ett förslag om lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen.

Lagen föreslås omfatta personer med könsdysfori och personer med medfödda avvikelser i könsutvecklingen men också andra personer som tillhör den personkrets som är i behov av att ändra det kön som framgår av folkbokföringen.

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 00
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 00
medlem@akademssr.se

Akademikerförbundet SSRs synpunkter och kommentarer

Akademikerförbundet SSR har sedan länge ett starkt engagemang i diskrimineringsfrågor och arbete som rör lika villkor, och förbundet följer noga utvecklingen på arbetslivets område. Arbetet med utredningen Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 217:92) har haft en kunskaps- och medvetandehöjande effekt på situationen för transpersoner i allmänhet och för personer med könsdysfori i synnerhet. Förbundet välkomnar regeringens initiativ och beredningsunderlagets slutsatser i stort, men önskar komplettera arbetet med perspektiv kopplat till professioner i skolan och hälso- och sjukvården, bemötande och att koppla dessa till förbundets eget remissvar rörande betänkandet Juridiskt kön och medicinsk könskorrigering (SOU 2014:91).

Akademikerförbundet SSR stöder förslaget att förutsättningarna för att få ändra det kön som framgår av folkbokföringen ska regleras i en ny lag. Förbundet delar bedömningen att frågor om det kön som framgår av folkbokföringen bör separeras från de strikt medicinska frågorna och regleras för sig. Hela vårt svenska samhälle bygger på person- och samordningsnummer, och dessa kodar kön. De utgör grunderna i identifikation för och innehav av det mesta i livet, såsom exempelvis betyg, examensbevis, yrkeslegitimation, pension och tjänstepension, försäkringar i arbetslivet å ena sidan, men också bankkontakter – både avseende tillgångar och skulder – aktier, värdepapper, privata försäkringar, medlemskap, prenumerationer, ägandeskap i stort och smått, samt allt annat som hör vardagslivet och fritiden till. Det här förslaget till en förändring är ett viktigt steg i att lägga makten där den hör hemma – hos individen – och att stärka transpersoners mänskliga rättigheter, samt att stärka levnadsvillkoren för gruppen i stort. Det här har särskilt stor betydelse för den som redan i unga år inser att den inte är född i rätt kropp sett till det kön som registrerades vid födseln.

Akademikerförbundet SSR delar därför utredarens bedömning att barn som fått ändra det kön som framgår av folkbokföringen också ska ha möjlighet att ändra förnamn och få tillgång till en legitimationshandling som bättre stämmer överens med barnets könsidentitet. Utredaren belyser på ett förtjänstfullt sätt att ha möjlighet att ändra det kön som framgår av folkbokföringen så att det bättre återspeglar könsidentiteten har stor betydelse för barns uppväxt, hälsa, välmående och förutsättningar att delta i samhällslivet under ungdomsåren men även för resten av livet. Däremot saknas följeforskning, vilket också nämns kort i beredningsunderlaget. Förbundet föreslår att Socialstyrelsen ska få ett tydligare uppdrag att säkerställa att följeforskning genomförs på denna yngre patientgrupp.

Akademikerförbundet SSR vill särskilt lyfta behovet av resurser för att skapa stöd och informationsinsatser till personer verksamma inom elevhälsan – särskilt skolkuratorer, skolpsykologer och skolsköterskor – och kuratorer inom hälso- och sjukvården, specifikt BUP, för att också kunna möta och omhänderta unga personer med könsdysfori eller medfödda avvikelser i könsutvecklingen. Förbundet vill i sammanhanget lyfta behovet av att den kompetensen måste finnas i hela landet och inte bara koncentreras till landets storstadsområden.

Utredaren föreslår i beredningsunderlaget en ålderstrappa när barn och ungdomar ska ha möjlighet att själva – eller via vårdnadshavare – kunna ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Förbundet delar utredarens bedömning att som lägst 12 år är en lämplig ålder för att initiera nämnda ändringar. Akademikerförbundet SSR delar också bedömningen att det är

nödvändigt att med ökad ålder stegvis öka makten att själv kunna få bestämma över ändringar i det kön som framgår av folkbokföringen. Det är en bra och viktig åtgärd för att stärka ungdomars integritet och makt över sitt eget liv.

Förhållandet när vårdnadshavarna av någon anledning inte ger samtycke till en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen är betydligt mer komplext. Akademikerförbundet SSR delar utredarens ståndpunkt att vårdnadshavarna ska underrättas om beslutet när ungdomar över 15 år begär ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Som en konsekvens av detta förfarande måste ungdomen i samband med ansökan informeras om att vårdnadshavaren kommer att få kännedom om beslutet. Mot bakgrund av den forskning som finns rörande hbtq-ungdomars levnadsvillkor och många gånger omfattande psykiska ohälsa, som dessutom förefaller vara större bland unga transpersoner, är det viktigt att påpeka att även barn mellan 12 och 15 år befinner sig i en fas i livet där identitetsutvecklingen går snabbt och inte minst könets betydelse ökar i omfattning. Utredaren föreslår att i de fall den ena vårdnadshavarens samtycke till en ansökan som avser barn som fyllt 12 år saknas kan socialnämnden, via socialtjänstens beredning, besluta att ansökan ändå får göras om det efter socialnämndens prövning bedöms vara i enlighet med barnets bästa. Akademikerförbundet SSR vill här betona vikten av att socialtjänstens personal och de förtroendvalda får kompetensutveckling i området.

När det gäller barn under 12 år med medfödda avvikelser i könsutvecklingen, menar Akademikerförbundet SSR att det är rimligt att båda vårdnadshavarna samtycker till att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen görs. Det ska göras med barnets könsidentitetsutveckling och barnets bästa för ögonen. Här ska barnets egen vilja beaktas med hänsyn till ålder och mognad. Mot bakgrund av detta upprepar förbundet behovet av resurser för stöd och informationsinsatser till personer verksamma inom elevhälsan och BUP för att också kunna möta barn och unga med könsdysfori eller medfödda avvikelser i könsutvecklingen.

Slutligen ser Akademikerförbundet SSR positivt på att utredaren i slutändan också föreslår en ändring i Diskrimineringslagen så att det framgår att den som avser att ändra eller har ändrat kroppen genom medicinska ingrepp eller annan behandling i syfte att uppnå en bättre överensstämmelse med könsidentiteten omfattas av diskrimineringsgrunden kön. Detta är särskilt viktigt då erfarenhet visar att många transpersoner upplever problem med jargong, attityder, fördomar, rena trakasserier och diskriminering på arbetsmarknaden, men även okunskap och brister i bemötande inom hälso- och sjukvården.

Heike Erkers
Förbundsordförande
heike.erkers@akademssr.se

Daniel Hjalmarsson
Utvecklingsstrateg
daniel.hjalmarsson@akademssr.se